

ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МИСЛЕННЯ ДОШКІЛЬНЯТ НА ЇХ ГОТОВНІСТЬ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Смирнова І. В.

студентка 1 курсу ОР магістр
спеціальність 053 «Психологія» ФПСР

Керівник: Юнг Н. В.

к.психол.н., доцент кафедри практичної та клінічної
психології; ФПСР

Проблема готовності дітей до шкільного навчання досліджувалась в межах психології, педагогіки, соціології, медицини та психіатрії, проте ця проблема досі є актуальною та вимагає комплексного вивчення через вплив швидкого темпу технологічного прогресу, зміни у підходах у навчанні, зміни у середовищі.

У зарубіжних дослідженнях ця проблема відображена як дослідження шкільної зрілості дітей (Г. Гетцер, А. Керн, С. Штребел, Я. Йирасек, Г. Вітцлак та інші). Науковці

виділяють інтелектуальну, емоційну і соціальну зрілість як компоненти шкільної готовності [3].

Під інтелектуальною зрілістю розуміється диференційоване сприйняття; концентрація уваги; аналітичне мислення як здатність усвідомлювати основні зв'язки між явищами; можливість логічного запам'ятовування; можливість відтворювати зразок; розвиток тонких рухів руки і сенсомоторна координація [3]. Дослідження інтелектуальної зрілості, зокрема психологічних особливостей мислення дошкільнят є ключовою складовою у сприянні когнітивному розвитку дітей у дошкільному віці, що має тривалий вплив на їхні навчальні досягнення та ймовірність успішного закінчення середньої школи.

Вивчення когнітивної сфери особистості є однією з важливих складових наукових досліджень у психології. Багато вчених, досліджуючи особливості розвитку дітей дошкільного віку, вказують, що основним видом мислення, який виникає на ранньому етапі дитинства, є наочно-дійове мислення. Воно, хоча й формується на цьому віковому етапі, має свої риси і впродовж дошкільного віку.

І.Я. Каплунович також поділяє подібну точку зору, зазначаючи, що головним напрямком розвитку мислення дітей середнього дошкільного віку є перехід від наочно-дійового до наочно-образного мислення. Це дозволяє дітям у цьому віці думати про предмети, порівнювати їх у пам'яті, навіть коли вони не є присутніми фізично [1].

Р. В. Павелків підкреслив важливість наочно-образного мислення у житті дошкільника та його зв'язок із мовленням. Дошкільна дитина, за словами науковця, через мовлення розширює діапазон своїх розумових операцій, таких як аналіз, синтез, порівняння та узагальнення, що свідчить про розвиток мислення [2].

Ю. В. Курята наголосила, що наочно-образне

мислення дитини відображається у словах як уявлення про предмети, їх властивості та взаємовідносини, що вони відображають. У порівнянні з поняттями дорослих, слова-уявлення дитини більш живі та яскраві, але менш чіткі та систематизовані. Хоча вони не можуть безпосередньо перетворюватись на поняття, вони можуть використовуватись для формування понять, які діти набувають у процесі вивчення наук [1].

Багато вчених акцентують увагу на важливості різних видів діяльності, які сприяють розвитку мислення дітей дошкільного віку. Так, Т. В. Дуткевич відмічає, що у грі, малюванні, ліпленні, конструюванні та виконанні навчальних завдань діти не лише використовують знані дії, але й модифікують їх, що допомагає їм отримувати нові результати. Розвиток мислення також спонукає дошкільників до передбачення результатів дій та планування їх. Цей процес активізує їх допитливість та пізнавальні інтереси, і дозволяє їм розглядати явища, які не пов'язані з їхнім досвідом, але відомі їм з розповідей дорослих, телепередач, книг тощо [1].

Велику частину досліджень мислення дошкільнят присвячено впливу екранного часу та цифрових медіа на когнітивний розвиток дитини.

Результати досліджень впливу екранного часу показали, що ті діти дошкільного віку, які дотримуються рекомендацій щодо обмеження екранного часу, більше ймовірно мають більшу робочу пам'ять, ніж ті, хто не дотримуються таких рекомендацій [5]. А вплив цифрових медіа, таких як телепередачі, відеоігри може бути позитивним, якщо вони носять пізнавальний та навчальний характер. У випадках, коли програми суто розважальні, вплив на мислення дитини може бути негативним [4]. Отже, дослідження показують, що мислення у дошкільників є наочно-образним. Розвиток здібностей до аналізу, синтезу,

узагальнення, порівняння та інших логічних операцій відбувається у провідній ігровій діяльності та інших формах творчої активності, таких як малювання, конструювання, ліплення. Навчальні телепередачі та пізнавальні цифрові ігри також показали позитивний вплив на розвиток мислення дошкільнят, але при цьому була доведена необхідність обмеження екранного часу.

Література

1. Нужда А. Психологічні особливості розвитку мислення дітей дошкільного віку // Організація освітнього простору у закладі дошкільної освіти і школі: проблеми і перспективи: зб. наукових праць: в 2-х ч. / за заг. ред.: О.О.Максимової, М.А.Федорової. Житомир: ФОП Левковець, 2020. Ч. 2. 239 с.

2. Павелків Р. В. Вікова психологія. К.: Каравелла, 2015. 469 с.

3. Піроженко Т. О. Проблема готовності дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування сучасної школи: співвідношення ключових понять // Готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в умовах реформування української школи : матеріали II Всеукраїнського науковопрактичного семінару (20 травня 2021 р., м. Київ). Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. 278 с.

4. Anderson, Daniel R., Kaveri Subrahmanyam, and Cognitive Impacts of Digital Media Workgroup. "Digital screen media and cognitive development." *Pediatrics* 140.Supplement_2 (2017): S57-S61.

5. Zhiguang Zhang, Kristi B Adamo, Nancy Ogden, Gary S Goldfield, Anthony D Okely, Nicholas Kuzik, Mitchell Crozier, Stephen Hunter, Madison Predy, Valerie Carson, Associations between screen time and cognitive development in preschoolers, *Paediatrics & Child Health*, Volume 27, Issue 2, May 2022, Pages 105–110, <https://doi.org/10.1093/pch/pxab067> (дата звернення: 30.03.2024).